

Landenanalyse Bulgarije

Na werkbezoek van de Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden (Ca-IKA) aan Bulgarije in 2023 is de landenanalyse van Bulgarije van 2 november 2022 aangepast.

Ratificatie / toetreding HAV, IVRK, Facultatief Protocol	Aantal adopties naar NL 2017-2021	Totaal aantal adopties in 2021	Kosten	Risico op corruptie (score/ranglijst Transparency Corruption Index)
HAV: 2002 IVRK: 1991 Facultatief Protocol: 2002	2017: 17 2018: 10 2019: 10 2020: 1 2021: 0	Nationaal: 361 Interlandelijk: 208	€17.300	Score 44 van 100 Op 69 ^e plaats van 180

Subsidiariteitsbeginsel

Bulgarije heeft het subsidiariteitsbeginsel in wetgeving vastgelegd en goed geïmplementeerd. Er wordt eerst gezocht naar een oplossing binnen de biologische familie. De sociale dienst wil alle mogelijkheden voor een nationale plaatsing van het kind bekijken. Het kind mag pas interlandelijk geadopteerd worden als alle nationale mogelijkheden zijn uitgeput. Het kind wordt dan eerst in een nationaal adoptieregister geplaatst. Als er na 6 maanden nog geen geschikte adoptieouders zijn of 3 beschikbare gezinnen hebben besloten het kind niet te adopteren, wordt het kind in het interlandelijke adoptieregister geplaatst. Er is nog steeds behoefte aan interlandelijke adoptiefouders. Hoewel meer en meer kinderen nationaal geplaatst kunnen worden, blijft er een behoefte aan interlandelijke adoptie als het gaat om oudere kinderen, kinderen met special needs en siblings.

Nationale adoptie wordt gepromoot door een jaarlijkse adoptiedag. Dit is een initiatief van de vereniging 'Adopted and Adopters' die als doel heeft om de maatschappelijke interesse te vergroten voor nationale adoptie en supportgroepen te vormen. De Bulgaarse kinderbescherming neemt ook deel aan het evenement.

Maatschappelijke aspecten

Bulgaarse adoptiefouders adopteren met name jonge, gezonde kinderen van dezelfde etnische groep. Het is moeilijk om oudere kinderen, kinderen met special needs, Roma-kinderen en siblings nationaal te plaatsen. Er is wel een ontwikkeling gestart waarin de houding van nationale adoptiefouders ten opzichte van deze doelgroepen aan het wijzigen is. Hierdoor komt er langzaam meer tolerantie ten aanzien van deze groepen. Hoewel een groot deel van de Bulgaarse adoptiekinderen niet binnen de Nederlandse leeftijdsgrenzen valt, is er wel behoefte aan Nederlandse ouders met name voor kinderen vanaf 4 jaar, met special needs of siblings. Er is veel armoede in Bulgarije. Er is sprake van sterke adopties in Bulgarije.

Jeugdbeschermingsstelsel

De kindbeschermingswetgeving is goed op orde. Er zijn aanzienlijke inspanningen verricht in Bulgarije om wetgeving en beleid af te stemmen op het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK). Volgens ISS in 2020 blijven er in de praktijk nog veel uitdagingen: er is een gebrek aan een duidelijke verdeling /coördinatie van verantwoordelijkheden, er is een tekort aan personeel en men beschikt over onvoldoende materiële middelen. In het werkbezoek in 2023 komt dit minder naar voren, behalve dat er wel personeelstekorten zijn doordat arbeidskrachten gaan werken in andere EU-landen.

Jaarlijks worden 2000 kinderen van hun gezin gescheiden. Totaal zijn er meer dan 11.000 kinderen die gescheiden leven van hun gezin in Bulgarije. Tot de meest kwetsbare groepen kinderen (volgens UNICEF), behoren de kinderen van 0 tot 3 jaar, gehandicapte kinderen en adolescenten, achtergelaten kinderen, kinderen die opgroeien in armoede en te maken hebben met sociale uitsluiting, slachtoffers van geweld, kinderen die geen toegang hebben tot onderwijs, kinderen die in aanraking komen met justitie en vluchtelingenkinderen, met name de alleenstaanden. Kinderen uit minderheids- en kwetsbare groepen zoals Roma-kinderen en gehandicapte kinderen lopen het grootste risico om uit huis te worden geplaatst. Er is een gebrek aan goede voorzieningen om gezinnen met een gehandicapt kind te ondersteunen. Andere factoren die meespelen bij het risico op uithuisplaatsing zijn stigmatisering of vooroordelen, vroege zwangerschappen en kindhuwelijken in sommige Roma-gemeenschappen.

Sinds 2016 zijn er stappen gezet om preventieve programma's te ontwikkelen, het oprichten van gezinsgerichte opvang, het sluiten van instellingen, het omvormen van tehuizen naar zelfstandige woonvoorzieningen voor adolescenten en het ontwikkelen van sociale en medische voorzieningen voor kinderen met een handicap.

Waar in 2020 uit de rapportage van ISS nog zorgen komen over achterblijvende implementatie van beleidsprogramma's komt zowel in het werkbezoek in 2023 van de Ca IKA als in de rapportage van ISS in 2023 het beeld naar voren dat er vooruitgang is geboekt in het verbeteren van het jeugdstelsel. Zo wordt er onder meer geïnvesteerd in preventieve programma's en er is een kwaliteitsslag gemaakt op de pleegzorg. De wet wordt geactualiseerd, er worden hogere eisen gesteld, er zijn professionele pleegouders, pleegouders worden geschoold, ze worden maandelijks bezocht door de social workers en worden geëvalueerd waarbij pleegouders die onvoldoende zorg kunnen bieden, uit het register worden geschrapt. In het werkbezoek van 2023 blijkt dat er programma's zijn gestart om kinderen en adoptiefouders beter voor te bereiden op de adoptie.

Procedures

Afstand en rechtsbescherming

Ouders worden goed geïnformeerd. Een ouder moet instemmen met de adoptie. Een kind kan geadopteerd worden zonder toestemming van ouders indien een kind verlaten is of indien een ouder geen goede zorg draagt voor het kind en zijn ouderlijk gezag niet goed uitoefent. De rechtbank informeert de ouders over de gevolgen bij de uithuisplaatsing. De betreffende paragraaf uit de 'family code' (wetgeving) wordt daarbij voorgedragen. Alle ouders zijn dus op de hoogte van wat de procedure is. De sociale dienst is verplicht om de uitspraak aan ouders te overhandigen. Ouders kunnen in bezwaar tegen deze uitspraak.

Wanneer het gezag van een ouder is beëindigd moet duidelijk zijn dat een ouder gedurende een periode van 6 maanden niet zijn best heeft gedaan het kind terug te krijgen na de uithuisplaatsing. Pas dan kan een kind adoptabel worden. Dit is een overheidsbeslissing op regionaal niveau. Aan het eind van de 6 maanden worden ouders opnieuw geïnformeerd. De maatschappelijk werker gaat daarvoor naar ouders toe. Wanneer ouders niet meer op het betreffende adres zijn, wordt ook op vorige adressen gezocht. Indien ouders niet gevonden worden, dan wordt het formulier op het laatste adres achtergelaten. Wanneer een ouder eenmalig contact zoekt, gaat de termijn van 6 maanden opnieuw lopen. Indien ouders hun best doen voor re-integratie, kunnen de kinderen op hun verzoek door de rechtbank terug worden geplaatst, ook wanneer de kinderen al in het adoptieregister staan. Op dat moment worden alle procedures voor adoptie stil gelegd. Het duurt lang voordat kinderen in aanmerking kunnen komen voor adoptie. Ook wanneer al geruime tijd duidelijk is dat de kinderen niet meer terug gaan naar ouders, wordt er lang gezocht naar een oplossing binnen de familie (soms wel tot 3 jaar). Kinderen zijn daardoor ouder voordat ze in aanmerking komen voor adoptie.

Een grote groep kinderen die adoptabel wordt, zijn achtergelaten kinderen van ouders die naar andere EU-landen zijn vertrokken om daar te werken. Zij worden soms bij familie achtergelaten en

na enige tijd blijkt dat het de familie teveel wordt. Er worden inspanningen verricht om de ouders op te sporen. Vaak lukt dat niet omdat niet bekend is in welk land ze verblijven. Wanneer er opdracht wordt gegeven om het kind in te schrijven in het adoptieregister, hebben ouders 14 dagen de tijd om bij de bestuursrechter in beroep te gaan. Bij de Familierechter kunnen zij (voor de adoptie) op elk moment een procedure starten om hun kind weer terug te krijgen, daar zijn geen termijnen aan.

Toetsing en overheidsbemoediging

Pas wanneer binnen het jeugdstelsel alles is geprobeerd om een kind in een gezin te laten opgroeien, komt het kind in het register voor lokale adoptie. Uit het werkbezoek in 2023 blijkt dat social workers worden getraind om alert te zijn op tijdige opstart van een adoptieprocedure zodat kinderen niet onnodig in het jeugdbeschermingsstelsel blijven. Bij interlandelijke adoptie wordt een multidisciplinaire Council betrokken. Nadat een beslissing is genomen door de council, maar voordat de rechter de adoptie heeft uitgesproken, kan de biologisch familie nog steeds van zich laten horen.

Wanneer de interlandelijke procedure is gestart, verlangt het ministerie van de sociale dienst een up-to-date visie over wat het beste is voor het kind. De rechtbank wil alle sociale rapportages in zijn bezit hebben en toetst of er geen andere opties zijn dan interlandelijke adoptie. De overheid heeft een centrale rol in het adoptieproces.

Afstammingsinformatie

In Bulgarije kan een kind na zijn 16^e jaar een verzoek indienen bij de rechtbank om toegang te krijgen tot het dossier. Voor het 16^e jaar kunnen adoptiefouders zo'n verzoek indienen. Dat wordt toegewezen als daar 'belangrijke redenen' voor zijn. Deze belangrijke redenen zijn niet gedefinieerd. In de praktijk blijkt dit een complexe, zo niet onmogelijke procedure. Eind 2020 was er een procedure aanhangig bij de 'Supreme Court of Cassation' om duidelijkheid te krijgen over de uitleg van het begrip 'belangrijke redenen'. De 'Supreme Court of Cassation' heeft in 2021 in die zaak erkend dat alle objectieve feiten die relevant zijn voor de geadopteerden waarbij het privéleven en 'family life' van de biologische ouders wordt gerespecteerd, aan te merken zijn als 'belangrijke redenen'. Bulgarije noemt de uitspraak een positieve stap voor geadopteerden om hun recht op afstammingsinformatie uit te oefenen. In het werkbezoek van 2023 is hier goed op doorgevraagd. Er wordt in Bulgarije bij verschillende ketenpartners die betrokken zijn bij het adoptietraject urgentie gevoeld om dossiers voor geadopteerden toegankelijk te maken. Zij erkennen de complexiteit van de procedure. Na de uitspraak van de 'Supreme Court of Cassation' blijkt dat er nog een rechter is geweest die deze uitspraak niet heeft gevolgd en een geadopteerde de toegang tot het dossier heeft geweigerd. Er is een vervolgens een procedure aanhangig gemaakt bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens hierover. In januari 2024 is de Ca IKA geïnformeerd dat het Bulgaarse Parlement een wetsvoorstel heeft aangenomen om het begrip 'belangrijke redenen' te schrappen uit de wet en geadopteerden goede toegang te bieden tot hun afstammingsgegevens. In Nederland zijn de gegevens over de identiteit van biologisch ouders en achtergrondgegevens van het kind bekend en toegankelijk. Deze zijn opgenomen in de definitieve adoptie-uitspraak van de rechtbank die verstrekt wordt aan Nederlandse adoptiefouders.

Transparantie

De procedures zijn inzichtelijk en transparant. De dossiers worden multidisciplinair opgemaakt door gekwalificeerde professionals. Bulgarije staat open voor een kritische vragen over een dossier of over het belang van het kind in specifieke zaken.

Besluit ten aanzien van het voortzetten van de adoptierelatie

Het HAV, IVRK en Facultatief Protocol zijn in werking getreden. Er is een gerechtvaardigde vraag naar interlandelijke adoptie. Het lukt onvoldoende om bepaalde doelgroepen kinderen (oudere kinderen, kinderen met special needs, kinderen uit minderheidsgroepen en siblings nationaal te plaatsen. Er is behoefte aan Nederlandse adoptiefouders met name voor kinderen vanaf 4 jaar, met special needs of siblings.

De Ca IKA ziet positieve punten in de adoptierelatie met Bulgarije. Positief is dat de wetgeving en het beleid op het gebied van het subsidiariteitsbeginsel en jeugdbescherming goed geregeld is. Ook zijn er flinke stappen gezet in de implementatie van wetgeving en beleid. Bulgarije heeft

aanzienlijke inspanning verricht om het jeugdstelsel en de adoptieprocedure te verbeteren. Biologische ouders worden goed geïnformeerd en hebben voldoende rechtsbescherming. Bulgarije bekijkt grondig of kinderen binnen eigen land opgevangen kunnen worden. De overheid heeft een centrale rol in de adoptieprocedure.

De procedure om in Bulgarije toegang te krijgen tot het dossier met achtergrondinformatie over het kind is complex. Bulgarije heeft recentelijk een wetsvoorstel aangenomen om toegang tot dossiers te verbeteren. Interlandelijk geadopteerden hebben reeds toegang tot de gegevens over hun voorgeschiedenis en de identiteit van biologische ouders. Deze is opgenomen in de adoptieuitspraak die aan Nederlandse adoptiefouders wordt verstrekt.

Gezien de positieve ontwikkelingen in Bulgarije en de behoefte van Bulgarije aan Nederlandse ouders, heeft de Ca IKA besloten de adoptierelatie met Bulgarije voort te zetten.